



Kulturdepartementet

Förslag till ny förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Sammanfattning

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet och innehåller förslag till en gemensam förordning om statsbidrag till aktörer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet. Den nya förordningen föreslås ersätta förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ, förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder och förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet. Författningsförslaget finns i bilagan till promemorian.

Statens kulturråds bidragsgivning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Statens kulturråds bidragsgivning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet fördelas i dag i huvudsak med stöd av tre förordningar: förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ, förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder och förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet. Delar av den aktuella bidragsgivningen har varit föremål för riksdagens ställningstagande (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU:13, rskr. 1997/98:303). Genom riksdagens beslut slogs det bl.a. fast att ett nytt stöd skulle införas för vissa utställare av samtida bild- och formkonst. Vidare beslutades det om stöd till de konstnärliga kollektivverkstäderna för investeringar i gemensam utrustning.

Sedan nuvarande förordningar tillkom har samtidskonsten utvecklats i riktning mot friare materialanvändning och utställningsformer. Nya aktörer som bedriver nyskapande och experimentell verksamhet har etablerat sig. Många arbetar gränsöverskridande mellan olika konstområden, liksom forskningsinriktat. Konstnärliga verksamheter och projekt bedrivs såväl i fysiska lokaler som i det offentliga rummet och på internet. Både konstnärsdrivna och curatorsdrivna initiativ tas och området har internationaliserats, vilket främjar områdets utveckling och förnyelse.

Samtidigt har också regeringen ökat Statens kulturråds anslag till bild- och formområdet. I budgetpropositionen för 2018 gjorde regeringen en satsning på att förbättra förutsättningarna för den fria konsten i hela landet (prop. 2017/18:1 utg. omr. 17 s. 32). Satsningen omfattade bl.a. en förstärkning av stödet till fria aktörer inom bild- och formområdet med 12 miljoner kronor fr.o.m. 2018, vilket innebar en ökning av Statens kulturråds anslag för bidrag till bild- och formområdet från ca 28 miljoner kronor till ca 40 miljoner kronor per år. Nuvarande förordningar innehåller dock formuleringar som motverkar att bidragsgivningen följer områdets utveckling och gynnar fler kvalitativa och nyskapande aktörer inom samtida bildkonst, form och konsthantverk.

Statens kulturråd överlämnade år 2014 promemorian Förslag till en ny samlande förordning inom bild- och formkonstområdet (Ku2014/561/KO) tillsammans med ett förordningsförslag till Kulturdepartementet. I budgetpropositionen för år 2015 meddelade regeringen att man avsåg att fortsätta arbetet med att modernisera bidragsförordningarna på bild- och formområdet (prop. 2014/15:1 utg. omr. 17 s. 99 f.). På grund av en osäkerhet kring hur EU-reglerna om statligt stöd skulle tolkas återkallade dock Statens kulturråd sin framställning om förordningsändring. År 2016 aviserade åter regeringen i Handlingsplan för bild och form att bidragsförordningarna på bild- och formområdet skulle ses över (Ku2017/00686/KO). I maj 2018 återkom Statens kulturråd till Kulturdepartementet med en skrivelse där det konstateras att förslaget om en ny förordning som lämnades in år 2014 fortfarande är aktuellt (Ku2014/561/KO). I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg. omr. 17 s. 93) föreslås det att riksdagens tidigare ställningstaganden i frågan om stöden ska upphävas, vilket är en förutsättning för att de befintliga förordningarna på området ska kunna ersättas av en ny förordning.

Behovet av förändring av de nuvarande förordningarna

Bidrag till konsthantverkskooperativ

Bidraget till konsthantverkskooperativ fördelas med stöd av förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ. Som regel består kooperativen av yrkesverksamma konsthantverkare och verksamheten bygger på medlemmarnas egna insatser. Syftet med bidraget är att stödja konsthantverkskooperativens löpande verksamhet med utställningar och publik programverksamhet. I verksamheterna ingår främjande av konststartens utveckling. Konsthantverkskooperativen fyller en betydelsefull funktion som arenor där allmänheten kan ta del av aktuella tendenser inom samtida konsthantverk och design.

Den i dag gällande förordningen är begränsad till kooperativa sammanslutningar av konsthantverkare. Kvalitativ och nyskapande verksamhet bedrivs emellertid även i andra slags konstellationer. Dessa bör också omfattas av Statens kulturråds bidragsgivning.

Som villkor för bidrag enligt förordningen anges att sammanslutningen ska ha till huvudsakligt syfte att ställa ut och försälja medlemmars arbeten. Förordningen är således inte anpassad till de verksamheter med utställningar av externa formkonstnärer som kooperativen bedriver.

Behovet av nya mötesplatser för samtida svenskt och internationellt konsthantverk är stort. En ökad flexibilitet i bidragsgivningen på området skulle leda till att nya konstellationer av föreningar, grupper och samverkansprojekt skulle kunna få stöd. Konsthantverket skulle få nya och bättre förutsättningar att visas inom ramen för hela bildkonstens och formens infrastruktur och scener. Vidare skulle Statens kulturråd genom verksamhets- och projektbidrag kunna främja en mångsidig utställnings- och programverksamhet av samtida konsthantverk. Sammantaget skulle detta stärka konsthantverkets utveckling och förnyelse som konststart och stödja tillgängliggörandet av konsthantverk för bredare publikgrupper i hela landet.

Utrustningsbidrag till konstnärernas kollektivverkstäder

Bidraget till konstnärernas kollektivverkstäder fördelas med stöd av förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Med kollektivverkstäder avses sammanslutningar av konstnärer som har till huvudsakligt syfte att för konstnärlig produktion ställa verkstads-

och produktionsresurser till sina medlemmars förfogande. Syftet med bidraget är att främja konstnärlig utveckling och minska konstnärernas omkostnader för framställning av konstverk. Kollektivverkstäderna är viktiga resurscentrum i den regionala kulturverksamheten. De fyller i vissa regioner också en viktig roll i utvecklingen av infrastrukturen inom bildkonst, form och konsthantverk.

Förordningen gäller endast s.k. statligt utrustningsbidrag och möjliggör därmed inte andra typer av stöd. Det finns behov att ge möjlighet för Statens kulturråd att stödja även andra delar av kollektivverkstädernas verksamheter, t.ex. utbildningsprojekt och stärka deras roll inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet i regionerna.

Bidraget till utställningsarrangörer

Bidraget till utställningsarrangörer fördelas med stöd av förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet. Syftet med bidraget är att stödja verksamheter med inriktning mot den nyskapande och oetablerade konsten. Bidraget till utställningsarrangörer riktar sig såväl till större långsiktiga verksamheter med omfattande publik verksamhet som mindre experimentella arrangörer som t.ex. konstnärsdrivna gallerier. Enligt förordningen får statsbidrag lämnas till sådana utställare som huvudsakligen utan vinstsyfte bedriver fortlöpande utställningsverksamhet av samtida bild- och formkonst, bedriver sin verksamhet i ändamålsenliga lokaler till vilken allmänheten har god tillgång, i sin verksamhet huvudsakligen ställer ut verk av konstnärer som är verksamma i landet och bedriver verksamhet som ägnas bl.a. åt konstbildning med inriktning på nya publikgrupper.

Dagens reglering begränsar möjligheten att ge bidrag på flera sätt. Bidrag kan inte ges till tillfälliga verksamheter, till aktörer som bedriver verksamhet i t.ex. det offentliga rummet eller till publik verksamhet som i dag bedrivs på andra sätt än som s.k. konstbildande verksamhet. Exempel på sådan annan publik verksamhet är interaktiva deltagande processer där publiken är med och skapar en utställning. Inriktningen mot nya publikgrupper kan också vara begränsande för möjligheten att stödja mindre aktörer som riktar sig till en avgränsad målgrupp som trots det är viktig för områdets förnyelse och utveckling. Dessutom går den nuvarande formuleringen av kravet på att konstnärer ska vara verksamma i landet emot den faktiska internationaliseringen av området. Förordningen ger inte heller möjlighet att

fördela medel i form av projektbidrag. En ny förordning skulle bl.a. ge utrymme för såväl verksamhets- som projektbidrag samt främja nyskapande och experimentella verksamheter inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

En ny förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Förslag: Förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ, förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder och förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet som i dag reglerar Statens kulturråds bidragsgivning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet ska ersättas av en ny gemensam förordning.

Den nya förordningen ska liksom i dag reglera bidragsgivningen till utställningsarrangörer, kollektivverkstäder och konsthantverkskooperativ men även möjliggöra att fler kvalitativa och nyskapande aktörer ska kunna beviljas statsbidrag. Ändamålet är att främja kvalitet, förnyelse och mångfald samt annan kulturpolitisk värdefull utveckling inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

Den nya förordningen ska innehålla bestämmelser för att säkerställa att bidrag som betalas ut inte klassas som olagliga statsstöd samt bestämmelser om t.ex. återbetalning och återkrav.

Den nya förordningen ska träda i kraft den 1 juni 2020.

Skälen för förslaget

En ny gemensam förordning

Bildkonst-, form- och konsthantverksområdet är i stark utveckling och karakteriseras av hög kvalitet, med många nya aktörer. Många nya initiativ tas utanför storstadsregionerna, internationaliseringen är hög och ett flertal nya arrangörer med kvalitativ verksamhet har beviljats verksamhetsbidrag under de senaste åren.

De tre förordningar som styr Statens kulturråds bidragsgivning inom området är dock inaktuella. Nuvarande förordningar innehåller formuleringar som begränsar och motverkar möjligheten att förnya

bidragsgivningen för att kunna stödja verksamheter som arbetar på nya sätt och i nya former. Begränsningarna med nuvarande förordningar beskrivs närmare ovan. Regeringen har också förstärkt Statens kulturråds anslag för bidrag till bild- och formområdet (prop. 2017/18:1 utg. omr. 17 s. 32). Bedömningen är därför att en ny gemensam förordning om statsbidrag inom bildkonst-, form-, och konsthantverksområdet innebär en möjlighet att förnya bidragsgivningen i syfte att i ökad grad kunna stödja verksamheten hos fler kvalitativa och nyskapande aktörer. En ny gemensam förordning möjliggör öppna och inkluderande stödsystem som på ett flexibelt sätt tar hänsyn till snabba förändringar inom området. Det är en förutsättning för en fortsatt positiv utveckling av bildkonst-, form och konsthantverksområdet samt dess tillgängliggörande för en större publik och svarar därmed bättre mot de nationella kulturpolitiska målen.

Statsstöd

Den nya förordningen bör innehålla bestämmelser för att säkerställa att statsbidragen inte klassas som olagliga statsstöd till företag enligt EU-rätten och därför måste återbetalas. De aktörer som väntas få statsbidrag kan betraktas som företag eftersom begreppet företag enligt EU-domstolens praxis omfattar varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och hur den finansieras.

Om en aktör inte får mer än totalt 200 000 euro i offentliga stöd under en treårsperiod är stödet ett s.k. de minimis-stöd. Ett sådant stöd är tillåtet enligt en EU-förordning eftersom det inte anses påverka handeln mellan medlemsstaterna.¹

För det fall bidrag till en och samma aktör, ensamt eller tillsammans med andra offentliga stöd, överstiger 200 000 euro under en treårsperiod är det inte ett tillåtet de minimis-stöd. I stället kan det vara ett tillåtet statsstöd enligt kommissionens allmänna gruppundantagsförordning (GBER)², som innehåller bestämmelser om stöd till kultur. Under förutsättning att de gemensamma bestämmelserna i kapitel I samt artikel 53 GBER är uppfyllda

¹ Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

² Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget EUT L 187, 26.6.2014, s.1-78, samt kommissionens förordning (EU) 2017/1084 av den 14 juni 2017 om ändring av förordning (EU) nr 651/2014 vad gäller stöd till hamn- och flygplatsinfrastruktur, vad gäller tröskelvärden för anmälan av stöd till kultur och bevarande av kulturarvet och stöd till idrottsinfrastruktur och multifunktionell rekreationsinfrastruktur samt vad gäller stödordningar för regionalt driftstöd i de yttersta randområdena och om ändring av förordning (EU) nr 702/2014 vad gäller beräkningen av stödberättigande kostnader EUT L 156, 20.6.2017, s. 1–18.

behöver inte stödet anmälas till kommissionen i förväg. I stället ska kommissionen underrättas i efterhand om att stödet har införts. Detta ska ske inom 20 dagar från ikraftträdande av stödåtgärden (se artikel 11 GBER).

Storleken på bidraget som betalas ut och hur mycket mottagaren tidigare tagit emot är alltså avgörande för vilken EU-förordning som är tillämplig och därmed om och hur stödet ska offentliggöras, rapporteras och registreras.

Bestämmelser om offentliggörande, rapportering och registerföring finns även i 12 a § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och i förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. I den nya förordningen bör det tas in en hänvisning till dessa bestämmelser.

Övriga bestämmelser

Förordningen bör även innehålla andra bestämmelser bl.a. om krav på att även annan finansiering ska finnas, förbud mot att ge statsbidrag till aktör med t.ex. skatteskulder, hinder mot utbetalning, återbetalning och återkrav.

Ett beslut att inte verkställa ett redan beviljat beslut om bidrag bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Statens kulturråds beslut om återbetalning däremot bör anses som ett krav på betalning. Eftersom det beslutet inte kan läggas till grund för utmätning eller andra åtgärder bör det inte kunna överklagas. Återbetalningskravet bör i stället prövas inom ramen för en summarisk process eller en tvistemålsprocess i allmän domstol. Statens kulturråd bör därför ges rätt att bevaka statens rätt vid domstolar och Kronofogdemyndigheten.

Ikraftträdande

Den nya förordningen bör träda i kraft den 1 juni 2020 och de befintliga förordningarna upphävas. De upphävda förordningarna föreslås dock fortfarande gälla för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

Konsekvenser av förslaget

Förslaget innebär att Statens kulturråds bidragsgivning inom bildkonst, form och konsthantverk kommer att kunna följa utvecklingen och i högre grad möta de behov som finns inom området i dag. I övrigt bedöms förslaget inte

ha några verksamhetsmässiga eller ekonomiska konsekvenser för Statens kulturråds verksamhet.

Förslaget i denna promemoria bedöms inte ha någon betydelse för små och medelstora företag eller ha någon påverkan på miljön. Inte heller i övrigt bedöms förslaget ha någon påverkan på den kommunala självstyrelsen, det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de jämställdhetspolitiska målen.

BILAGA 1

Förslag till förordning om statsbidrag till aktörer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter om statsbidrag till aktörer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

Statsbidrag enligt förordningen lämnas i mån av tillgång på medel.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

2 § Statsbidrag enligt denna förordning får endast lämnas i enlighet med

1. de villkor som anges i kapitel I och artikel 53 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, eller

2. kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

De uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 6.1 och 6.3 i kommissionens förordning nr 1407/2013 ska utföras av Statens kulturråd.

Ändamålet med statsbidraget

3 § Ändamålet med statsbidraget är att främja kvalitet, förnyelse och mångfald samt annan kulturpolitiskt värdefull utveckling inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

Förutsättningar för statsbidrag

4 § Statsbidrag får lämnas till aktörer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet som är verksamma i Sverige. Vid fördelning av statsbidrag ska aktörer som genom utställning, programverksamhet eller främjande verksamhet tillgängliggör samtida bildkonst, form och konsthantverk av professionell art för allmänheten prioriteras.

5 § Statsbidrag får lämnas till aktörer som drivs av sammanslutningar av konstnärer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet som har till huvudsakligt syfte att för konstnärlig produktion ställa verkstads- och produktionsresurser till medlemmarnas förfogande (kollektivverkstäder).

6 § Statsbidrag får lämnas endast till juridiska personer och enskilda näringsidkare.

7 § Statsbidrag får lämnas i form av verksamhetsbidrag, projektbidrag eller utrustningsbidrag.

8 § Statsbidrag får lämnas endast till verksamhet som även har annan finansiering. Vid fördelning av bidrag ska hänsyn tas till om verksamheten redan beviljats annat statligt stöd.

9 § Statsbidrag får inte lämnas till den som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

10 § Ett stöd som omfattar ett belopp motsvarande 500 000 euro eller mer får endast beviljas om den sökande samtycker till att uppgifter om stödet offentliggörs enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014.

Ärendenas handläggning

11 § Statens kulturråd prövar frågor om statsbidrag enligt denna förordning.

12 § En ansökan om statsbidrag ska vara skriftlig och ges in till Statens kulturråd. Ansökan ska innehålla en redogörelse för allt annat stöd av mindre betydelse som aktören tagit emot under de två föregående beskattningsåren och det innevarande beskattningsåret och som aktören tidigare ansökt om eller beviljats och som avser samma stödberättigande kostnader som ansökan omfattar samt övriga uppgifter som behövs för prövningen.

13 § Ett beslut om statsbidrag får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beslutet. I beslutet ska även sista dag för redovisning enligt 14 § anges.

Redovisning

14 § Den som har beviljats statsbidrag ska redovisa till Statens kulturråd hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts och lämna de övriga uppgifter som Statens kulturråd behöver för uppföljning och utvärdering.

Hinder mot utbetalning

15 § Ett statsbidrag får inte betalas ut till ett företag som är föremål för betalningskrav på grund av ett beslut av Europeiska kommissionen som förklarar ett stöd beviljat av en svensk stödgivare är olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

16 § Statens kulturråd får besluta att beviljat statsbidrag inte ska betalas ut, om det finns grund för återbetalning enligt 17 §.

Återbetalning och återkrav

17 § Mottagaren av ett statsbidrag är återbetalningsskyldig om

1. mottagaren genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidraget har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp,
2. bidraget av något annat skäl har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. bidraget inte använts för det ändamål som det har beviljats för,
4. den som har tagit emot bidraget inte lämnar sådan redovisning som avses i 14 §, eller
5. villkor i beslutet om bidrag inte har följts.

18 § Om någon är återbetalningsskyldig enligt 17 §, ska Statens kulturråd besluta att helt eller delvis kräva tillbaka statsbidraget.

19 § Om ett belopp som har återkrävts med stöd av 17 § inte betalats i rätt tid ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet.

20 § Om det finns särskilda skäl, får Statens kulturråd helt eller delvis avstå från att kräva tillbaka ett krav på återbetalning enligt 17 § eller ett krav på ränta enligt 19 §.

21 § Statens kulturråd ska vid domstolar och myndigheter och i övrigt bevaka statens rätt mot stödmottagarna.

Offentliggörande, rapportering och registerföring

22 § Bestämmelser om offentliggörande, rapportering och registerföring finns i 12 a § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och i förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Bemyndigande

23 § Statens kulturråd får meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

Överklagande

24 § I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut enligt 15 och 16 §§ får dock inte överklagas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2020.
 2. Genom förordningen upphävs
 - a) förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ,

b) förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild och formområdet, och

c) förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder.

3. De upphävda förordningarna gäller dock fortfarande för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.